

NECROPOLA TUMULARĂ-PLANĂ A CULTURII NOUA DE LA BURLĂNEȘTI

Oleg Levitki, Tatiana Demcenko

Cercetările privind perioada târzie a epocii bronzului din spațiul Carpato-Dunărean din ultimul timp se caracterizează printr-o intensitate deosebită. În diferite zone ale arealului complexului cultural Noua- Sabatinovka-Coslogeni au fost investigate o serie întreagă de monumente ale căror materiale până în prezent rămân a fi inedite, ceea ce în mare măsură îngreunează soluționarea multor probleme discutabile¹. Referitor la interfluviul Nistru - Prut într-o perioadă de timp relativ scurtă (1984-1990) au fost supuse săpăturilor, un număr considerabil de așezări și câteva necropole deocamdată necunoscute specialiștilor.

Una dintre necropole, cea de la Burlănești, raionul Edineț, investigată în anul 1987 prezintă obiectul studiului de față².

Necropola de la Burlănești a fost evidențiată în mod ocazional în procesul cercetării Tumulului nr. III (înălțimea 1,9 m., diametrul 40 m.) ce intra în componența unui grup tumular din perioada bronzului timpuriu (cultura Iamnaia) situat la sud de sat*. Obiectivul în cauză este amplasat pe un promontoriu înalt format de confluența râurilor Draghiște și Racovăț. La 2 km spre N-NV de necropolă, pe panta vestică a promontoriului, pe malul drept al râului Draghiște se găsește o întinsă așezare cu cenușare aparținând culturii Noua. (fig.1).

Atât tumulul nr. III, cât și zona adiacentă, dinspre est se arau anual. La începutul săpăturilor pe suprafața ocupată de necropolă se găseau aglomerări de pietre de calcar, alocuri, pietre singulare.

Necropola culturii Noua a suprapus partea de est a tumulului și se întinde spre SE. Perimetrul necropolei n-a fost stabilit, deoarece n-a fost posibilă dezvelirea ei integrală, din cauza lipsei de timp. Faptul că necropola este mult mai mare și se extinde spre sud-est este atestat de pietrele din peretele de est al șantierului și de pietrele ce se găsesc la suprafața rămasă neinvestigată.

În sectorul de sud-est al tumulului și suprafața de circa 400 m² cercetată dinspre est au fost depistate 39 morminte de înhumatie aparținând culturii Noua**. Atât mormintele depuse în tumul, cât și cele din partea plană a necropolei au fost depistate în stratul de trecere la roca maternă, în lutul cenușiu, la adâncimea de circa 0,8 -1,3. Indiferent de adâncimea la care au fost descoperite mormintele, forma gropilor funerare n-a putut fi stabilită. Unele observații au fost posibile doar privitor la adâncimea lor. Calculând diferența dintre nivelul la care s-au depistat scheletele și nivelul la care apar pietrele, cu care mormintele erau marcate la nivelul orizontului antic, s-a stabilit, că adâncimea gropilor variază de la 0,5 (M. 39) până la 0,7 m (M.23).

Mormintele depuse în mantaua tumulului formează două grupe, alcătuite din trei complexe (M.nr. 1,2,8) în sectorul de sud -vest și din oase (M.nr.14, 15, 16, 18, 20, 21) în sectorul de sud-est. Mormintele nr. 11 și 19 fiind depuse separat, primul în partea centrală a tumulului iar ultimul, la periferia lui estică.

Complexul nr. 22 ocupa o poziție intermediară între tumul și necropola plană.

Mormintele plane, în general, erau plasate în şiruri orientate aproximativ de la nord spre sud. Totodată, nu lipsesc şi morminte situate în afara lor. Distanţa dintre morminte variază de la 1,8 până la 5 m. Cazuri de suprapunere a complexelor funerare n-au fost identificate, ceea ce atestă faptul că mormintele la nivelul orizontului antic erau marcate, după cum a fost stabilit în timpul cercetărilor, cu pietrele de calcar neprelucrat.

Întrebuintarea pietrelor pentru marcarea mormintelor la nivelul orizontului antic, prezenţa lor în umplutura gropilor sau pentru amenajarea construcţiilor funerare a fost atestată în 13 cazuri*** marcarea mormintelor la nivelul orizontului antic se efectua cu una - trei pietre, ori cu o mică aglomerare de pietre. În trei cazuri pietrele se găseau la nivelul depunerii scheletului. În mormintele nr. 1 şi 15 ele erau aranjate paralel cu scheletul, iar în mormântul nr. 34 o piatră se găsea la picioarele defunctului.

Construcţii funerare din pietre au fost sesizate în patru morminte. Mormintele nr. 19, 26, 29 au fost depuse în ciste de formă rectangulară construite din lespezi de calcar, dimensiunile cistelor variind în funcţie de vârsta defunctului - la maturi 1,4 x 0,78 x 0,36 m (M. nr. 19), ori 1,32 x 1,08 x 0,4 m (M. nr. 29), la copii - 0,8 x 0,7 x 0,4 m (M. nr. 26).

Cistele, în toate cazurile, în afară de lespezi se mai acopereau cu aglomerări din pietre neprelucrate de diferite dimensiuni. Mormântul nr. 22 a fost acoperit cu o platformă de pietre de formă rectangulară (0,9 x 0,56 m) orientată pe axa vest-est, iar în jurul ei a fost construit un ring de formă ovală (5x4m).

Ritul funeral, după cum deja a fost menţionat, în necropola de la Burlăneşti este exclusiv inhumatie. Majoritatea predominantă a mormintelor sunt individuale. Mormintele duble au fost atestate în două cazuri; M. nr. 22 (un matur şi un copil) şi M. nr. 32 (doi maturi). Orientarea defuncţilor în cadrul mormintelor duble este în aceeaşi direcţie. În primul, defuncţii au fost orientaţi NE, aşezaţi spate în spate (cel matur pe partea dreaptă cu pieptul în jos, iar copilul pe partea stângă), în cel de-al doilea - SE, pe partea stângă cu pieptul în jos (doi maturi).

Mai mult de 1/4 din mormintele descoperite în necropolă sunt de copii (11 morminte, inclusiv mormântul dublu nr. 22). Din punct de vedere al poziţiei lor în cadrul suprafeţei cercetate a necropolei s-a constatat că: M. nr. 16, 26, 29 sunt amplasate izolat, la periferia de sud a cimitirului, pe când M. nr. 37, 38, 44, 45, 46, 47, 48 alcătuiesc un grup compact în sectorul de nord-est al perimetrului investigat.

Din cele 39 de inhumatii descoperite s-au putut face observaţii complete numai privitor la 36, altele 3 (M. nr. 27, 37, 48) fiind distruse. Scheletele se aflau în poziţie chircită (accentuat sau moderat), cu precădere pe partea stângă (33 de morminte), şase, dintre care erau cu pieptul în jos (M. nr. 1, 28, 29, 30, 32, 42). Pe partea dreaptă au fost depuşi trei defuncţi (M. nr. 8, 11 şi maturul din M. nr.22). Braţele de regulă sunt îndoite în coate cu palmele aduse în dreptul feţei. În patru cazuri (M. nr. 20, 26, 34, 40) braţul drept este îndoit în cot cu palma adusă în faţa craniului, pe când cel stâng este întins de-a lungul corpului. Aceeaşi poziţie au şi braţele maturului din M. nr. 22, numai că îndoit era cel stâng, iar cel drept întins.

Orientarea mormintelor nu este constantă. În acelaşi timp preponderente sunt mormintele orientate spre SE - 19 şi spre sud - 11. Trei morminte au fost orientate spre nord est, două spre est şi unul spre vest. S-a constatat, că o mare instabilitate în orientarea defuncţilor este proprie celor depuşi în mantaua turnulului. În partea plană a necropolei orientarea mormintelor devine relativ stabilă: SES. Inventarul mormintelor este reprezentat exclusiv prin vase de lut ars, 8 dintre ele fiind lipsite de orice inventar (M. nr. 1, 11, 14, 16, 26, 34, 38, 54). Preponderente sunt mormintele însoţite doar de un singur vas. Câte două vase au fost atestate în 6 morminte (M. nr. 15, 18, 19, 22, 23, 32). Mormântul nr. 49 alături de vasul ceramic era însoţit şi de patru coaste de animal. Oase de animal au mai fost găsite şi printre

pietrele ce alcătuiau aglomerarea, deasupra mormântului nr. 19 și platforma din centrul ringului complexului nr. 22. În cazuri izolate vasele depuse în morminte aveau torțile rupte din vechime, în altele erau prezentate doar câteva fragmente de ceramică.

Observații privind amplasamentul vaselor în morminte au fost posibile în majoritatea cazurilor, cu excepția a patru morminte, în mare măsură răvășite, în care fragmentele ceramice se găseau printre oase (M. nr. 27, 31, 37, 48). De regulă, vasele de ofrandă erau depuse la nivelul scheletelor. Predomină poziția vaselor în fața craniului (20 de morminte). Într-un singur caz (M. nr. 29) vasul a fost depus în spatele craniului, în altul - lângă bazin (M. nr. 46), în al treilea - între oasele brațelor aduse în dreptul craniului (M. nr. 30). În mormintele însoțite de câte două vase, ultimele erau depuse în felul următor: ambele în dreptul craniului (M. nr. 15), unul în dreptul craniului, al doilea - în dreptul cotului (M. nr. 18, 19), în dreptul genunchiului (M. nr. 22, 32) sau între coate și genunchi (M. nr. 23). În mormântul nr. 22 fragmente ceramice au fost descoperite și printre pietrele platformei ce acopereau scheletele.

Ceramica prezentă în necropola de la Burlănești, din punct de vedere tehnologic poate fi împărțită în două categorii; ceramica fină și de uz comun, cantitativ predominând prima. Ambele sunt lucrate din pastă amestecată în majoritatea cazurilor cu cioburi pisate. Pasta din care au fost modelate vasele din mormintele nr. 24, 31, 32, 39, 42, 49 în afară de cioburi pisate în calitate de degresant mai conținea și silex pisat mărunț, iar din mormântul nr. 43 - mici pietricele de calcar. Doar silex ars a fost folosit ca degresant în pasta din care a fost format vasul din mormântul nr. 8. Culoarea vaselor variază de la cenușiu - cenușiu închis până la maroniu deschis. Deosebirile dintre categorii se reduc la următoarele: pasta densă pereți relativ subțiri și o prelucrare îngrijită uneori cu urme de lustruire în cazul ceramicii fine și, respectiv, pasta relativ poroasă, pereți mai groși și o prelucrare mai puțin calitativă a suprafeței - la cea de uz comun, gradul de ardere la ambele fiind instabil și neuniform.

După cum deja s-a menționat, în calitate de vase de ofrandă cu precădere, erau folosite cele din categoria ceramicii fine. Ceramica de uz comun a fost atestată în 8 complexe, în 4 dintre ele era depusă împreună cu un alt vas din categoria fină (M. nr. 15, 18, 23, 32), în rest - de una singură (M. nr. 22, 31, 37, 41). Starea fragmentară a multor vase din categoria ceramicii fine n-a permis să fie stabilite cu certitudine tipurile morfologice prezente în necropolă. Se pot evidenția doar 3 tipuri: ceștile cu două torți (tip predominant), cănile cu o singură toartă și cupele.

Ceștile cu două torți se deosebesc între ele după dimensiuni, forma corpului, modelarea torților și gradul lor de supraînălțate asupra buzei. Ceștile de cele mai mici dimensiuni au înălțimea de 6,6 cm, diametrul gurii 7,4 iar al fundului 4,8 cm; cele de proporții - înălțimea 15,8 cm, diametrul gurii 18 cm și al fundului 8,8 cm (M, nr. 19). Predominante însă sunt ceștile de dimensiuni intermediare, de regulă ele au forma globulară sau bitronconică cu marginea dreaptă sau puțin evazată. Se deosebesc exemplare cu corpul relativ mai scurt (M, nr. 28, 36) și respectiv, mai zvelt (M. nr. 29, 32). Referitor la torți s-a stabilit, că ele fiind ovale sau elipsoidale în secțiune puteau fi prevăzute cu creastă (M, nr. 18, 19, 29, 36, 43), cu buton simplu cilindric (M, nr. 19, 20, 31) sau cu buton discoidal cu suprafața superioară convexă (M, nr. 46, 47). Neuniform este gradul de înălțare a lor asupra buzei (compară ceașca din M, nr. 43 cu cea mică din M. nr. 19, sau vasul din M, nr. 29 cu cel mare din M, nr. 19).

Cănile au fost descoperite doar în două morminte - nr. 15 și 23. Unica lor deosebire de cești o constituie doar prezența unei singure torți.

Cupele sunt ilustrate printr-un singur exemplar din M, nr. 8. Vasul este de proporții mijlocii, cu corpul în forma de lălea și cu fundul evidențiat.

Decorul vaselor din categoria ceramicii fine este foarte sărac, fiind prezent doar pe două cești și pe o cupă. Ceașca din M, nr. 36 este ornamentată cu un șir de perforații incom-

plete sub buza, cea din M, nr.43 - cu două proeminențe conice amplasate simetric pe partea cea mai bombată a vasului. Cupa din M, nr. 8 este ornamentată pe umăr cu o linie incizată orizontal, asupra, căreia sunt simetric amplasate patru perechi de proeminențe ovale, iar de la ea spre fund cu linii incizate oblice, care alcătuiesc patru zone, locul de contact al cărora formează unghiuri cu vârfurile în jos.

Ceramica de uz comun, în general, este reprezentată de vase de tip borcan, printre care se deosebesc două tipuri; cu gâtul ușor evidențiat și fără gât evidențiat. Primul - include două variante: cu corpul puțin alungit și puțin bombat (M, nr. 15, 23) și vase de formă aproape tronconică cu o ușoară arcuire a pereților (M. nr. 18, 37). Vasele celui de-al doilea tip se împart în trei variante: forme cu pereții drepti în partea superioară care ușor se îngustează spre fund (M. nr. 41), vase având marginea ușor înclinată spre interior (M. nr. 31) și vase cu corpul bitronconic puțin evidențiat în partea superioară (M.nr. 22). Decorul prezent pe vasele acestei categorii constă din brâu simplu în relief uneori în asociere cu un șir de perforații sub buză sau exclusiv dintr-un șir de perforații. Fragmentele ceramice provenite dintre pietrele platformei M. nr. 22 sunt înzestrate cu un ornament în relief de tip "brăduț".

Ritul și ritualul funerar atestat în necropola de la Burlănești după parametrii ca: practicarea ritului înhumatiei, poziția scheletelor, orientarea instabilă predominarea mormintelor individuale, numărul limitat de morminte duble, cât și poziția și orientarea defuncțiilor în cadrul lor, amplasarea mormintelor pe copii într-o anumită zonă, inventarul sărac și dispunerea lui în morminte, depunerea vaselor cu torțile rupte în vechime sau numai a unor fragmente ceramice, prezența în cazuri izolate a ofrandelor de carne (oase de animal) - în general este analogic celui respectat în majoritatea necropolelor culturii Noua deja cunoscute³. Apartenența necropolei date la cultura Noua este adevărată cu certitudine și de inventarul funerar. Ceramica depistată după parametrii săi tehnico-tehnologici, morfologici și stilistici (cu excepția a două cazuri - M. nr. 8, 22) este similară celei specifice culturii Noua⁴. Cu toate acestea, anumite trăsături ale ritului și ritualului funerar și, chiar unele complexe din necropolă au avut o răspândire mult mai limitată sau sunt în genere nespecifice culturii Noua.

Privitor la ritual vom menționa următoarele: modul de organizare internă a necropolei în șiruri este cunoscut doar pentru necropola de la Trusești-Țugueta⁵, marcarea mormintelor la nivelul orizontului antic cu pietre a fost identificată în necropola de la Badrajii Vechi⁶, prezența pietrelor în umplutura gropilor, sau la nivelul scheletului, aranjate paralel cu el - în necropolele de la Badrajii Vechi⁷ și de la Ostrovet⁸, procentul relativ mare al mormintelor de copii, cât și predominarea orientării scheletelor cu capul spre sud-est este proprie numai necropolei de la Badrajii Vechi⁹.

Din complexele funerare rar întâlnite în necropolelele purtătorilor culturii Noua fac parte mormintele depuse în construcții de piatră, în special, în ciste (M.nr. 19, 26, 29).

Mormintele efectuate în ciste de piatră în arcalul culturii Noua sunt cunoscute doar pentru teritoriul Transilvaniei, unde ele erau depuse atât în necropolele plane, cât și sub tumul¹⁰. Afirmatia despre o oarecare dependență dintre zonele numite, actualmente pare a fi prematură. Prezența lor în Transilvania, cercetătorii sunt înclinați s-o pună pe seama culturilor parțial sincrone, sau sincrone - Costișa, Komarov, Sabatinovka, și nu pe persistența tradiției din culturile precedente, de exemplu, Schneckenberg din perioada bronzului timpuriu, purtătorii căreia practicau înmormântări în ciste de piatră similare, deoarece între ele există o cezură de tip destul de mare¹¹.

Referitor la zona Prutului Mijlociu plauzibile par a fi ambele moduri de tratare. Culturile din bronzul mijlociu ce au precedat cultura Noua în acest spațiu - Costișa, Komarov (îndeosebi varianta ei locală Belii Potok) și Mnogovalikovaia de asemenea practicau

înhumările în ciste de piatră¹². Important de menționat este și faptul, că puțin mai la sud de Burlănești, la Duruitoarea Noua¹³, M. nr. 2 din tumulul 4 a fost depus într-o cistă aproape identică din punct de vedere al particularităților constructive și a orientării pe axa est-vest cu cistele M. nr. 19 și 26 13, inventarul căreia indică apartenența lui la cultura Mnogovalikovaia¹⁴. Pe de altă parte, ceașca din M. nr. 29 are torți puțin supraînălțate asupra buzei, indice care după opinia unor specialiști, atestă o tradiție de tip Belopotok - Costișă¹⁵. Cât privește cultura Sabatinovka, mormintele efectuate în construcții de piatră (inclusiv, ciste), conform calculelor lui I.N. Șarafudinova, în bazinul Niprului de Mijloc alcătuiesc aproape jumătate din numărul complexelor funerare atribuite acestei culturi, iar în zona Niprului inferior, de la 10 până la 19 procente¹⁶.

În perimetrul necropolei de la Burlănești au fost cercetate și două complexe care, în special după inventar, se evidențiază din masivul mormintelor descoperite - M. nr. 8 și 22.

Cupa în formă de lea din M. nr. 8, modelată dintr-o pastă ce conținea ca degresant exclusiv silex ars, ornamentată prin incizii în îmbinare cu motive în relief după toți parametrii, poate fi atribuită ceramicii caracteristice culturii Komarovo din nordul Republicii Moldova¹⁷, cât și culturii Komarovo în ansamblu inclusiv variantei locale Belii Potok, din Bazinul Nistrului Mijlociu¹⁸. Dealtfel, această atribuire este confirmată atât de poziția și orientarea scheletului, cât și de poziția geografică a necropolei în aria culturii Komarovo din nordul Republicii Moldova¹⁹.

Vasul de tip borcan din M. nr. 22, este similar vaselor de tip borcan cu muchia rotunjită, slab evidențiată, în partea de sus ce alcătuiesc grupul 4 al ceramicii culturii Mnogovalikovaia conform clasificării lui E. Sava²⁰, sau vaselor borcan cu corpul ușor rotunjit în partea superioară după clasificarea lui V. Dergacev²¹. Fragmentele de ceramică găsite printre pietrele platformei ce acoperea scheletele, decorate cu un ornament în relief de tip "brăduț" ("spic", după E. Sava)²², probabil provin de la vasele hogat ornamentate de proporții cu marimea bine evidențiată în partea superioară a corpului atribuite de către E. Sava grupului I al ceramicii Mnogovalikovaia²³ ori de la vasele de proporții alungite cu muchia bine evidențiată ornamentate cu motive în relief de tip "brăduț"²⁴. De altfel ceramica similar ornamentată provine nu numai din mormintele subtumulare. Ea este prezentă și în necropola plană de la Dănceni²⁵, cât și în materialele așezării de la Delacheau²⁶.

Morminte ale culturii Mnogovalikovaia efectuate în construcții de piatră analogice complexului nr. 22 sunt cunoscute și pentru alte regiuni, inclusiv, bazinul Nistrului Mijlociu. Un complex aproape identic cu cel discutat a fost descoperit în tumulul VI, din necropola tumulară de la Ostapie, regiunea Ternopol. Deosebirea dintre aceste două complexe constă doar în aceea, că la Ostapie unul dintre schelete se afla sub o platformă de pietre ca și la Burlănești, pe când al doilea - pe o platformă²⁷.

Obiectivul de la Burlănești, ca tip de monument, necropola tumulară - plană este mai puțin caracteristică pentru cultura Noua, monumentele funerare ale căreia sunt reprezentate cu precădere de necropole plane²⁸. În unele zone sunt cunoscute și morminte subtumulare, de exemplu, în Transilvania - la Casolț²⁹, iar în Moldova de Sud - la Gagești³⁰. Însă un astfel de tip de monument, care ar fi îmbinat atât trăsăturile caracteristice necropolelor plane, cât și a tumulilor, până la cercetarea necropolei de la Burlănești nu era cunoscut. În același timp, se cere de menționat, că necropola de la Burlănești în prezent nu este unică. Necropole tumulare - plane similare celei discutate recent au mai fost investigate la Pererâta, raionul Briceni (săpăturile lui E. Iarovoi), Chirileni, raionul Ungheni (săpăturile lui E. Klociko) și la Corjeuți, raionul Briceni (săpăturile lui T. Demcenko), toate situate în partea de nord - vest a Republicii Moldova. Cel mai de sud situată este necropola de la Chirileni, restul, împreună cu cunoscu-

ta necropolă de la Bodrajii Vechi³¹ fiind concentrate într-o zonă destul de limitată, distanța dintre ele nedepășind 30 km. Modul de constituire a necropolelor tumulare - plane cunoscute este identic. Inițial mormintele au fost depuse în sectorul de sud - est al tumului mai vechi (cultura Iamnaia), ulterior prelungindu-se spre est. În așa fel, probabil se poate constata prezența unui obicei de amplasare a necropolelor caracteristice numai comunităților Noua din această zonă, cărora în același timp nu le era străin nici obiceiul înhumării în necropole plane, propriu întregii civilizații Noua³².

Asemenea mod de amplasare a necropolelor pentru culturile precedente cât și sin-crone culturii Noua nu ne este cunoscut. Cât privește culturile posteroare, necropolele tumulare plane sunt atestate doar pentru cultura Belozerka din interfluviul Nistru - Dunăre, Kazaklia și Budurgeli³³.

REPERTORIUL MORMINTELOR

M. 1. Depistat în sectorul de SV al tumului (205°) la distanța de 12 m și adâncimea 1,03 m****. La nivelul scheletului se găseau 4 pietre de calcar, depuse în jurul părții inferioare a defunctului. Scheletul, deranjat, al unui matur se află în poziție chircită pe partea stângă cu pieptul în jos, cu craniul orientat spre SE. Poziția brațelor nu este sesizată.

În apropierea genunchilor și a părții faciale ale craniului au fost sesizate resturile așternutului vegetal (fig. 3/1).

M.2. Depistat în sectorul de SV al tumului (193°) la distanța de 16,2 și adâncimea de 2,4 m. Scheletul parțial răvășit al unui matur se află în poziție chircită moderat pe partea stângă cu craniul orientat spre NEE. Brațele îndoite în coate și probabil, inițial cu palmele în dreptul feței (fig.3/2).

Inventar: la 0,3 m de partea facială a craniului se găseau fragmente ale unui vas, probabil, ceașcă. Se restaurează numai partea de jos. Diametrul fundului - 10,2 cm (fig.3/7).

M.8. Depistat în sectorul de SV al tumului (200°) la distanța de 17 m și adâncimea 1,6 m. Scheletul este puternic răvășit. "În situ" s-au păstrat doar fragmente din oasele picioarelor, brațelor și din craniu. Probabil, inițial defunctul a fost în poziție chircită pe partea dreaptă cu craniul orientat spre VVS (fig.3/3).

Inventar: la 0,2 m spre sud-vest de craniu se află o cupă în formă de lea, cu fundul evidențiat, ornamentat pe umăr cu o linie orizontală incizată asupra căreia sunt simetric plasate patru perechi de proeminente ovale, iar de la ea spre fund cu linii incizate oblice, care formează patru zone, locul de intersecție care formează unghiuri cu vârful în jos. Înălțimea vasului - 11,4 cm, diametrul gurii - 14 cm, al fundului - 8,0 cm (fig. 3/8).

M. 11. Depistat în sectorul de SE al tumului (125°) la distanța de 10 m și adâncimea 2,08 m. Scheletul unui matur se află în poziție chircită pe partea dreaptă cu craniul orientat spre SSE. Brațul drept este îndoit în cot cu palma în dreptul feței. Cel stâng fiind îndoit în cot se găsea cu palma la cotul brațului drept (fig. 3/4).

M.14. Depistat în sectorul de SE al tumului, (141°) la distanța de 18,3 m și adâncimea 2,1 m. Scheletul unui matur se află în poziție chircită accentuat pe partea stângă cu craniul orientat spre SSE. Brațele sunt îndoite în coate cu palmele aduse în dreptul feței (fig. 3/5).

M.15. Depistat în sectorul de SE al tumului (140°) la distanța de 21 m și adâncimea 3,04 m. La nivelul solului antic a fost semnalată o mică aglomerație din pietre de calcar. Patru pietre înconjurau și scheletul la nivelul descoperirii lui. Scheletul unui matur se află în poziție chircită accentuat pe partea stângă cu craniul orientat spre SE. Brațele îndoite

în coate sunt aduse cu palmele în dreptul feței (fig.3/6).

Inventar: la 0,1 m de partea facială a craniului se găseau două vase - o ceașcă cu o singură toartă cu înălțimea de 11 cm, diametrul gurii 13,6 cm (fig. 3/10) și un vas de tip borcan ornamentat cu un brâu simplu cu diametrul gurii de 14,6 cm (fig.3/9).

M.16. Depistat în sectorul de SE al tumulului (142°) la distanța de 23 m și adâncimea de 3,12 m. Scheletul este în mare măsură distrus. "In situ" s-au păstrat numai oasele picioarelor și câteva fragmente din craniu. Probabil, defunctul a fost depus în poziție chircită pe partea stângă cu capul orientat spre S (fig. 3/11).

M.18. Depistat în sectorul de SE al tumulului (137°) la distanța de 24,2 m și adâncimea de 3,0 m. Scheletul unui matur se află în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre S. Brațele îndoit în coate cu palmele aduse în dreptul feței (fig. 3/12).

Inventar: lângă palme se găsea o ceașcă scundă cu una sau două torți cu înălțimea de 11 cm, diametrul gurii 16,6 cm (fig.3/15), iar lângă coate - un vas de tip borcan ornamentat cu brâu simplu (fig. 3/13).

M.19. Depistat în sectorul de NV al tumulului (85°) la distanța de 18 m și adâncimea 1,8 m. Defunctul a fost depus într-o cistă de piatră formată din șase lespezi de calcar fiind acoperită cu lespezi impunătoare, deasupra cărora s-a amenajat o aglomerare de pietre de diferite dimensiuni printre care s-au găsit câteva oase de animal. Cista de formă rectangulară care avea lungimea 1,4 m, lățimea 0,78 m, înălțimea 0,36 m, era orientată pe axa VE. Fundul cistei era adâncit în lutul steril la 0,15 - 0,2 cm. Scheletul unui matur se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre E. Brațele îndoit în coate cu palmele aduse în dreptul feței (fig. 4/8,12).

Inventar: lângă palme era depusă o ceașcă cu două torți cu înălțimea 15,8 cm, diametrul gurii 18 cm, al fundului 8,8 cm (fig.4/1), iar în dreptul coatelor - o altă ceașcă cu două torți de proporții mai mici - înălțimea 6,6 cm, diametrul gurii 7,4 cm; al fundului 4,8 cm (fig 4/2).

M.20. Depistat în sectorul de SE al tumulului (150°) la distanța de 18,5 m și adâncimea 2,94 m. Scheletul, în mare măsură distrus, al unui matur, se afla în poziție chircită moderat pe partea stângă cu craniul orientat spre E. Brațul drept îndoit în cot este adus cu palma în dreptul feței, cel stâng este întins paralel cu coloana vertebrală.

Inventar: în dreptul cotului brațului drept se găseau câteva fragmente de ceramică care provin de la o ceașcă cu două (?) torți cu diametrul gurii de circa 18 cm (fig. 3/14).

M.21. Depistat în sectorul de SE al tumulului (149°) la distanța de 19,1 m și adâncimea 2,96 m. Scheletul, parțial deranjat, al unui matur se află în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre SE. Brațul drept îndoit în cot este adus cu palma în dreptul feței (fig. 4/7).

Inventar: în dreptul genunchiului stâng se afla o aglomerație de fragmente de ceramică aparținând unei cești cu înălțimea 8 cm, diametrul gurii 12,4 cm, al fundului 6 cm (fig. 4/3).

M.22. Depistat la periferia tumulului în centrul părții lui de est (95°) la distanța de 22 m și adâncimea 0,8 m. Complexul dat este alcătuit dintr-un ring oval din pietre de calcar neprelucrate (diametrul pe axa NS de 5 m, iar pe axa EV - 4 m), în centrul căreia este amenajată o platformă de pietre de formă rectangulară cu lungimea de 0,9 m, lățimea 0,56 m, orientată pe axa EV (fig. 5/1). Printre pietrele platformei s-au găsit oase de animale și fragmente de ceramică de la un vas de proporții decorat cu un ornament în relief în formă de "brăduț" (fig. 5/3,4). Sub platformă, la nivelul lutului galben se găsea un mormânt dublu. Scheletul unui matur cu craniul distrus (?) se afla în poziție chircită pe partea dreaptă, cu toracele în jos, cu craniul orientat spre NE. Brațul drept este întins spre genunchi, cel stâng - îndoit la maximum în cot cu palma în dreptul feței. Al doilea schelet, al unui copil se găsea la 0,5 m în spatele celui matur, depus în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre NE. Brațul stâng este îndoit în cot cu palma în dreptul feței (fig.5/2).

Inventar: între palma brațului drept și genunchi se găsea un vas de tip borcan cu gâtul ușor evidențiat, cu înălțimea 10,6 cm, diametrul gurii 11,4 cm, al fundului 8,8 cm, (fig.5/6).

M.23. Depistat la 35 m SE de centrul tumulului (125°) la adâncimea de 3,2 m (1,3 m). La nivelul orizontului antic mormântul a fost marcat cu trei pietre de calcar neprelucrate. Scheletul unui matur se afla în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre SE. Brațele îndoite în coate sunt aduse cu palmele în dreptul feței (fig.4/4).

Inventar: între craniu și palma brațului stâng se află o ceașcă cu două torți înaltă de 7 cm, diametrul gurii 8,4 cm, al fundului 3,5 cm (fig. 4/5), iar între coate și genunchi - un vas de tip borcan ornamentat cu brâu simplu ce are o înălțime de 15,8 cm, diametrul gurii 14,2 cm, al fundului 10,4 cm (fig. 4/6).

M.24. Depistat la 32,5 m SE de centru tumulului (113°) la adâncimea de 3,25 m (1,32m). La nivelul orizontului antic mormântul a fost marcat cu două pietre de calcar neprelucrate. Scheletul unui matur se află în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre SE. Brațele îndoite în coate erau cu palmele sub mandibulă (fig.4/10).

Inventar: în dreptul feței se găseau două fragmente de ceramică din categoria celei fine.

M.25. Depistat la 36 m SE de centrul tumulului (119°) la adâncimea de 3 m (1,1). Scheletul, în mare măsură distrus, al unui copil, probabil se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre SE.

Inventar: lângă craniu se găseau fragmentele unei cești cu două (?) torți înaltă de 7 cm, diametrul gurii 8 cm, al fundului 4,3 cm (fig. 4/9).

M.26. Depistat la 28 m SE de centrul tumulului (118°) la adâncimea de 3,18 m (1,28m). Defunctul a fost depus într-o cistă de piatră formată din 4 lespezi de calcar acoperită cu lespezi cu grosimea de 0,1 m. Cista de formă rectangulară cu lungimea de 0,8 m, lățimea 0,7m și înălțimea 0,4 m era orientată pe axa EV. Scheletul unui copil se găsea în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre SE. Brațul drept este îndoit în cot sub un unghi de 90°, cel stâng - întins cu palma la genunchi (fig.4/11).

M.27. Depistat la 37,2 m SE de centrul tumulului (114°) la adâncimea de 3 m (1 m). Mormântul este distrus integral.

Inventar: printre oase s-au adunat fragmente de ceramică care provin de la fundul unui vas din categoria ceramicii fine (ceașca ?) (fig. 5/5).

M.28. Depistat la 27,5 m SE de centrul tumulului (110°) la adâncimea de 3,12m (1,22m). Scheletul unui matur se afla în poziție chircită pe partea stângă cu pieptul în jos, cu craniul orientat spre SE. Brațele îndoite în coate sunt aduse cu palmele în dreptul pieptului. Brațul stâng parțial se găsește sub cutia toracică (fig. 4/13).

Inventar: în dreptul palmelor se găsea o ceașcă cu două (?) torți înaltă de circa 7 m, diametrul gurii de 18 cm, al fundului 6 cm (fig. 4/14).

M.29. Depistat la 37m SE de centrul tumulului (122°) la adâncimea de 3,24 m (1,34 m). Defunctul a fost depus într-o cistă formată din cinci lespezi de calcar, având un acoperiș din lespezi asupra cărora a fost amenajată o aglomerație din pietre neprelucrate de dimensiuni mai mici. Cista de formă rectangulară cu lungimea de 1,32 m, lățimea 1,08 m și înălțimea 0,4 m era orientată pe axa NV - SE. Scheletul unui matur se afla în poziție chircită pe partea stângă cu pieptul în jos, cu craniul orientat spre S. Brațele îndepărtate de corp sunt îndoite în coate sub un unghi de 90° (fig. 5/8,9).

Inventar: în spatele craniului era depusă o ceașcă cu două torți cu înălțimea 12,4 cm, diametrul gurii 14,6 cm, al fundului 9 cm (fig. 5/7').

M.30. Depistat la 35,7 m SE de centrul tumulului (113°) la adâncimea 3,2 m (1,3 m). La nivelul orizontului antic mormântul a fost marcat cu două pietre de calcar neprelucrate. Scheletul unui matur se afla în poziție chirchită accentuat pe partea stângă cu craniul orientat spre S. Brațele îndoit în coate sunt aduse cu palmele în dreptul feței (fig. 4/15).

Inventar: între oasele brațelor era depusă o ceașcă cu două torți cu înălțimea de 13,8 cm, diametrul gurii 18 cm, al fundului 19,2 cm (fig. 4/16).

M.31. Depistat la 33,8 m SE de centrul tumulului (109°) la adâncimea 3,15 m (1,25m). Mormântul este distrus. Oasele păstrate indică faptul că defunctul, probabil a fost depus în poziție chirchită pe partea stângă cu craniul orientat spre SE.

Inventar: printre oase au fost găsite fragmente de la un vas de tip borcan, ornamentat sub buză cu un șir orizontal de perforații. Înălțimea vasului este de 16 cm, diametrul gurii 13,2 cm iar al fundului de 10 cm (fig.6/1).

M.32. Depistat la 33 m SE de centrul tumulului (107°) la adâncimea 3,24 m (1,34m). La nivelul orizontului antic mormântul a fost marcat cu câteva pietre neprelucrate de calcar. Mormântul este dublu. Scheletele a doi maturi, depuse unul în spatele altuia, se aflau în poziții chirchite pe partea stângă, cu pieptul în jos, cu craniile orientate spre SSE. Brațele îndoit în coate sunt aduse cu palmele în dreptul feței (fig. 6/6).

Inventar: între palmele scheletului nr. 1, s-au găsit fragmente dintr-un vas din categoria ceramicii grosiere (fig. 6/2), iar în apropierea genunchilor scheletului nr.2 - o ceașcă cu două torți cu înălțimea 10 cm, diametrul gurii 9 cm, al fundului 6 cm (fig. 6/3).

M.33. Depistat la 28,4 m la est de centrul tumulului (98°) la adâncimea 3,16 m (1,26m). La nivelul orizontului antic mormântul a fost marcat cu câteva pietre de calcar. Scheletul unui matur se afla în poziție chirchită pe partea stângă cu craniul orientat spre S. Brațele îndoit în coate sunt aduse cu palmele în dreptul feței (fig. 6/4).

Inventar: în dreptul palmelor s-au găsit fragmente dintr-un vas din categoria ceramicii grosiere.

M.34. Depistat la 28,5 m la est de centru tumulului (96°) la adâncimea de 3,19 m (1,29m). La nivelul orizontului antic mormântul a fost marcat cu pietre de calcar. Scheletul unui matur se află în poziția chirchită pe partea stângă cu craniul orientat spre sud. Brațul drept, îndoit în cot este adus cu palma în dreptul feței, cel stâng - ușor îndoit în cot, cu palma între femure. La picioarele defunctului se găsea o piatră de calcar de dimensiuni mijlocii (fig. 6/5).

M. 35. Depistat la 31,5 m la est de centrul tumulului (97°) la adâncimea 3,2 (1,3 m). Scheletul unui matur se află în poziția chirchită pe partea stângă cu craniul orientat spre SSE. Brațele îndoit în coate sunt aduse cu palmele în dreptul feței (fig.6/7).

Inventar: la 0,2 m de palme s-au găsit fragmente dintr-o ceașcă cu două torți.

M.36. Depistat la 34,5 m SE de centrul tumulului (103°) la adâncimea 3,1 m (1,2m). Scheletul unui matur se afla în poziția chirchită accentuat pe partea stânga, cu pieptul în jos, cu craniul orientat spre S. Brațele îndoit în coate sunt aduse cu palmele în dreptul feței (fig. 6/10).

Inventar: în dreptul palmei brațului drept era depusă o ceașcă cu două torți de proporții scunde cu înălțimea 11,4 cm, diametrul gurii 24,6 cm, al fundului 13,5 cm (fig. 6/11).

M.37. depistat la 31,5 m SE de centrul tumulului (100°) la adâncimea 3m (1m). Scheletul unui copil era distrus.

Inventar: printre oase s-au găsit câteva fragmente de la un vas de tip borcan ornamentat cu brâu simplu în îmbinare cu un șir orizontal de perforații plasat între buză și brâu, cu diametrul gurii 16 cm (fig. 6/8).

M.38. Depistat la 33,6 m la est de centrul tumulului (98°) la adâncimea 3,05 m

(1,15). Scheletul unui copil era distrus în mare măsură. Oasele păstrate, "în situ" indică că inițial defunctul a fost depus în poziție chircită cu craniul orientat spre SE.

M.39. Depistat la 38,7 m SE de centrul tumulului (117°) la adâncimea 2,8 m (0,9). La nivelul orizontului antic mormântul a fost marcat cu pietre de calcar. Scheletul unui copil era distrus în mare măsură. Oasele, "în situ" (fragmente de craniu, oasele brațelor) indică că defunctul a fost depus cu craniu spre SE cu brațele îndoite în coate și palmele în dreptul feței.

Inventar: în preajma craniului se găsea o ceașcă cu două torți, înaltă de 11 cm, diametrul gurii 13,2 cm, al fundului 7,8 cm (fig. 6/9).

M.40. Depistat la 40,7 m SE de centrul tumulului (119°) la adâncimea de 3,02 m (1,12m). Scheletul unui matur se afla în poziție chircită accentuat pe partea stângă cu craniul orientat spre S. Piciorul drept, puternic îndoit în genunchi este ridicat către cutia toracică cel stâng, îndoit în aceeași măsură a căzut în stânga sub un unghi de 30° față de cel drept. Brațul drept îndoit în cot sub un unghi de 90° este adus cu palma în dreptul pieptului, cel stâng - este întins cu palma sub genunchiul piciorului stâng (fig.6/13).

Inventar: lângă palma brațului stâng s-au găsit fragmente de la un vas din categoria ceramicii fine - ceașca (?). (fig. 6/14).

M.41. Depistat la 39,8 m SE de centrul tumulului (112°) la adâncimea 3,11m (1,21m). Scheletul unui matur se află în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre SSE. Brațele îndoite în coate sunt duse cu palmele în dreptul feței (fig. 6/16).

Inventar: înaintea feței era depus un vas de tip borcan ornamentat sub buză cu un șir orizontal de perforații, având înălțimea 13,8 cm, diametrul gurii 16 cm, al fundului 10,4 cm (fig. 6/15).

M. 42. Depistat la 32,2 m la est de centrul tumulului (93°) la adâncimea de 3,24 m (1,34m). Scheletul unui matur se afla în poziție chircită pe partea stânga, cu pieptul în jos, cu craniul orientat spre SSE. Brațele îndoite în coate și aduse cu palmele în dreptul feței (fig. 6/17).

Inventar: lângă palme era depusă o ceașcă, cu torți rupte în vechime, cu înălțimea 12,8 cm, diametrul gurii 15,2 cm, al fundului 9,2 cm (fig. 6/12).

M.43. Depistat la 37,9 m SE de centrul tumulului (102°) la adâncimea de 3,2 m (1,3 m). Scheletul unui matur se afla în poziție chircită pe partea stânga, cu pieptul în jos, cu craniul orientat spre SE. Brațul stâng este îndoit în cot sub un unghi de 90°, cel drept, îndoit la maximum în cot cu palma în dreptul feței (fig. 7/1).

Inventar: în dreptul pieptului era depusă o ceașcă cu două torți, ornamentată pe partea cea mai proeminentă a corpului, cu două proeminențe conice dispuse simetric. Înălțimea vasului este de 7 cm, diametrul gurii de 10,2 cm, al fundului de 5,6 cm (fig. 7/2).

M.44. Depistat la 38 metri SE de centrul tumulului (103°), la adâncimea de 2,79 m (0,89m). Scheletul unui adolescent se afla în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre SE. Brațul păstrat este îndoit în cot cu palma în dreptul feței (fig. 7/7).

Inventar: în dreptul pieptului era depusă o ceașcă (?) cu înălțimea 14,4 cm, diametrul gurii de 20,8 cm și al fundului de 9,4 cm (fig. 7/11).

M.45. Depistat la 36,8m, la SE de centrul tumulului (95,5°) la adâncimea de 2,82 m (0,92m). Scheletul, în mare măsură distrus, al unui copil se afla în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre S-SE. Brațul păstrat este îndoit în cot cu palma sub mandibulă (fig. 7/10).

M.46. Depistat la 36,7 m la SE de centrul tumulului (99°) la adâncimea de 3.09m (1,19m). Scheletul unui copil se afla în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre SE. Brațele îndoite în coate cu palmele sub mandibulă (fig. 7/4).

Inventar: lângă bazin era depusă o ceașcă cu două torți cu înălțimea de 7,4 cm, diametrul gurii de 11,4 cm (fig. 7/3).

M.47. Depistat la 35,7 m la SE de centrul tumulului (99°) la adâncimea de 2,98 m (1,08m). Scheletul, parțial distrus, al unui adolescent se afla în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre S. Brațul drept este îndoit sub un unghi de circa 90°, cel stâng - puternic îndoit în cot cu palma în dreptul feței (fig. 7/5).

Inventar: în dreptul feței era depusă o ceașcă cu două torți cu înălțimea 9,4 cm, diametrul gurii 12,2 cm iar al fundului de 8 cm (fig. 7/6).

M.48. Depistat la 37,5 m la SE de centrul tumulului (98°) la adâncimea de 3,12 m (1,22m). Scheletul unui copil era distrus integral.

Inventar: printre oase s-au găsit câteva fragmente de la un vas din categoria ceramicii fine (ceașcă ?).

M.49. Depistat la 36 m est de centrul tumulului (91°) la adâncimea de 3,19 m (1,29 m). Scheletul unui matur se afla în poziție chircită pe partea stângă cu craniul orientat spre SSE. Brațele îndoite în coate sunt aduse cu palmele în dreptul feței (fig. 7/8).

Inventar: lângă craniu erau depuse patru coaste de animal sub care se găsea o aglomerare de fragmente de ceramica, aparținând unei cești cu două (?) torți (fig. 7/9).

NOTE

* cercetările au fost efectuate cu ajutorul buldozerului cu pătrirarea martorilor.

** Tumulul nr. III, înălțat de către purtătorii culturii larniaia asupra M. principal nr.3, mai conținea două morminte aparținând aceleiași culturi (nr.7,12), cinci culturi sarmatice (nr.4, 5, 6, 9, 17) și unul din perioada evului mediu târziu (nr.10), cât și un vas de tip Edinet (fig. 3/16) depistat în sectorul de sud-vest (fig. 2).

*** M. nr. 1, 15, 19, 22, 23, 24, 26, 29, 30, 32, 33, 34, 39.

**** Coordonatele se dau de la reper, centrul convențional al tumulului. Începând cu M. 23 în paranteză este indicată și adâncimea depistării mormintelor de la nivelul contemporan al solului.

1. O. G. Levitskii. E.N. Sava, în, *Culture et Civilisation au Bas Danube*. Călărași, 1993, p.125.
2. T.I.Demcenko, *Otčet o polevâh issledovaniâh Edinețkoi arheologiceskoi expediții v 1987 godu u. s. Burlănești Edinețkogo raiona MSSR*, Chișinău, 1988.
3. G. I. Smirnova, în, ASGE, 11, 1969, p.48-71; *Arheologia Ukrainiskoi SSR*, T. 1, Kiev, 1985, p. 483; V.A.Dergacev, *Moldavia I sosednie territorii v epohu bronzi*, Chișinău, 1986, p.158-159; Lidia Dascălu, *Probleme ale bronzului târziu din nord-estul României. Rit și ritual funerar în cultura Noua*, în, *Hierasus*, IX, 1995, p.135-165.
4. A. C. Florescu, *Contribuții la cunoașterea culturii Noua*, în, III, 1964, p. 150-157.
5. Lidia Dascălu, *op. cit.* p. 144.
6. G. I. Smirnova, *op. cit.* p. 48.
7. *Ibidem* p. 48.
8. *Arheologia Ukrainiskoi SSR*. p. 483.
9. G. I. Smirnova, *op. cit.* p. 49.
10. I. Andrițoiu, V. Vasiliev, în, *Apulum*, XXVII - XXX 1990 -1993, p. 126.
11. *Ibidem*, p. 127 -128.
12. N. Ursulescu, D.Popovici, *Contribuții la cunoașterea ritului funerar din bronzul mijlociu în Nordul Moldovei*, în, *SCIIVA*, 38. 1, 1987, p. 72-76. V.A. Dergacev, *op. cit.* p. 130; E.N. Savva, *Kultura mnogovalikovo kerčniki Dnestrovsko - Prut'skogo mejdurecia*, Chișinău, 1992, p.85; *Arheologia Prikarpatia, Volâni i Zakarpatia, Eneolit. bronză I ranee jelezo*, Kiev, 1990, p.80.
13. V. I. Markevici, *Otčet o polevâh issledovaniâh v 1982 godu*, Chișinău, 1983, p. 78-79, fig. 45.
14. V.A.Dergacev, *op. cit.* p. 130; E.N.Sava, *op. cit.* p.180.
15. C.Florescu, *op.cit.* p. 182; L. Dascălu, *op. cit.* p. 141.
16. I. N. Șarafutdinova, *Stepnoe Podneprovie v epohu ozdnei bronzi*, Kiev, 1982, p. 67.
17. V. A. Dergacev, *op. cit.*, p. 151.

18. *Arheologia Pricarpatia...*, p. 80.
19. V. A. Dergacev, *op. cit.* 149, fig. 37.
20. E. Sava, în, *Thraco-Dacica*, XII, 1-2, 1991, p. 18, fig.5/12-13.
21. V. A. Dergacev, *op. cit.*, p.134, fig. 33/26-27.
22. E. Sava, în, *Thraco-Dacica*, XII, 1-2, 1991,..., p.18
23. Idem, p.18, fig, 5/1-4,
24. V.A. Dergacev, *op. cit.*, p.136, fig.34/14-16.
25. V.A. Dergacev, O. V. Larina, G.I.Postică, în, *AIM* v 1979-1980 gg., 1983, Fig.5/3.
26. E.N.Savva, *Kul'tura mnogovalikovoï...* Fig. 18.
27. *Arheologia Prikarpat'ia ...* p 77
28. B. A. Dergacev, *op.cit.*, p.158; *Arheologia Ukrainskoi SSR*, p. 483; C. Florescu, *Repertoriul culturii Noua-Coșlogeni din România. Așezări și necropole*, în, *Cultura și Civilizație la Dunărea de Jos. Călărași*. 1991, p./14.
29. M. Macrea, în, *Materiale*, 4, 1957, p.134-138; *Materiale* 5, p.410-413; *MCA* 6, p.419-420.
30. Marin Rotaru, în, *Thraco-Dacica*, IV, 1-2, 1983, p. 73-74
31. G. I. Smirnova, *op.cit.*
32. O. G. Levitsckii, E.N.Sava, *op.cit.*, fig.1.
33. S. M. Agul'nikov, *Rabotî Kazakliiskogo Otreada*, în *A.O.* v 1984 g, Moscova, 1986, p.381; G.N.Toșcev, în *RA* 3, 1992, p. 19-30.

TUMULAR-PLANE NECROPOLIS OF NOUA CULTURE FROM BURLĂNEȘTI (Abstract)

In 1987 was exminated the necropolis near the village Burlănești department of Edineț in the NW of Republic of Moldova. It was discovered during the examination of a group of tumulus south from the village on a hight headland at the confluence of Draghiște and Racovăț rivers, 2 km SSE from a settlement of Noua culture with ash-pits.

The necropolis subject of this study supraposed on the east side the tumulus nr. III and it is extended SE from the tumulus. The necropolis wasn't entierly examined, most of it remaning undeveloped. In the SE sector of the tumulus and on a 400 sqm near by zone, east from the tumulus there were discovered 39 graves of the Noua culture.

The graves discovered in the mound of the tumulus, build up two compact groups. Next to the tumulus, was uncovered a grave with an unscen funeral construction in the Noua culture: over two skeletons there was a rectangle stone platform (0,9 x 0,56 m) and around, an oval stone ring (5 x 4). The graves were made in rectangle boxes, constructed of stone slabs, covered with stone clusters.

All the burials are made by inhuation. More than a quarter are children's graves. It was noted that 3 of them were positioned isolately, and the other 7 build up a group in the NE sector of the examined area.

The position of the skeleton is crouched, most of them (33 graves) on the left side. Six were with their chests downwards. Usually both arms are bent, with the palms in front of the skull. In four cases, the right arm is bent with the palm in front of the skull, and the left arm is stright along the body.

19 graves were positionated with the head to SE, 11 to S, 3 to E and 1 to W. It was noted that in the plane part of the necropolis, the positionement of the defuncts was more stable: SES.

The funeral inventory contains only ceramic pots: 8 graves had no inventory, in 6 of them there were 2 pots in each, in 25 one pot. In one of the graves (49) near the ceramic pot were found also 4 animal ribs. In two cases, animal bones were found between the stones that covered the graves (19 and 22). The pots were placed in front of the skull (20 graves), behind the skull (1 grave) near the pelvis (1 grave). The predominant ceramic is the fine one: cups, decanters, but there were also common use pots too. Most of the pots are made of paste mixed with pounded shard, in 6 graves there were found pots made of paste mixed with pounded sylex and in one grave the mixing was with pounded limestone.

After the rituals, most of the graves presents analogies with Noua culture, excepting the grave nr. 22, wich, because of it's funeral construction (stone platform with a stone ring around) and the

ceramic with decorative relief "little pine trees" that presents analogies in the "Mnogovalikovaia" culture. Regarding the funeral boxes with stone slabs, it is mentioned that this type of funeral constructions is known in many Bronze Age cultures: Seneckenberg, Costișa, Komarov, Mnogovalikovaia, Noua. The deposition of stone over or next to the graves, is a custom that was certified in the necropolis of the Noua culture of Badrajii Vechi and Ostrovetz, too.

The stone funeral constructions, including boxes of stone slabs, were certified, according to I. N. Sarafutdinova, in almost half of the graves of Sabatinovka culture in the region of the middle Dniester, and 10-19 % in the zone of Inferior Dniester.

The funeral inventory presents analogy with Noua culture, first of all. In the same time, some pots presents analogies in Komarov culture, and the ceramic fragments discovered between the stone above the platform of grave 22 is alike to the ceramic of the "Mnogovalikovaia" culture.

A great interest is represented by the fact that some of the graves belonging to the Noua culture, are discovered in the tumulus, but most of the graves are outside the tumulus. At the beginning, the graves were in the SE sector of the tumulus belonging to Iamnaia culture., later they were extended E of the tumulus. In the last years, such situations were certified at the necropolis of Noua culture, placed at the left side of the Prut at Percrâta, department Bericeni, Chirileni, department Ungheni and Corjeuți, dept. Briceni, all situated in the NW part of Republic of Moldavia. Plane - tumular necropolises were discovered also at Belozerk culture, between Dniester and Danube, at Kazaklia and Budurjeli.

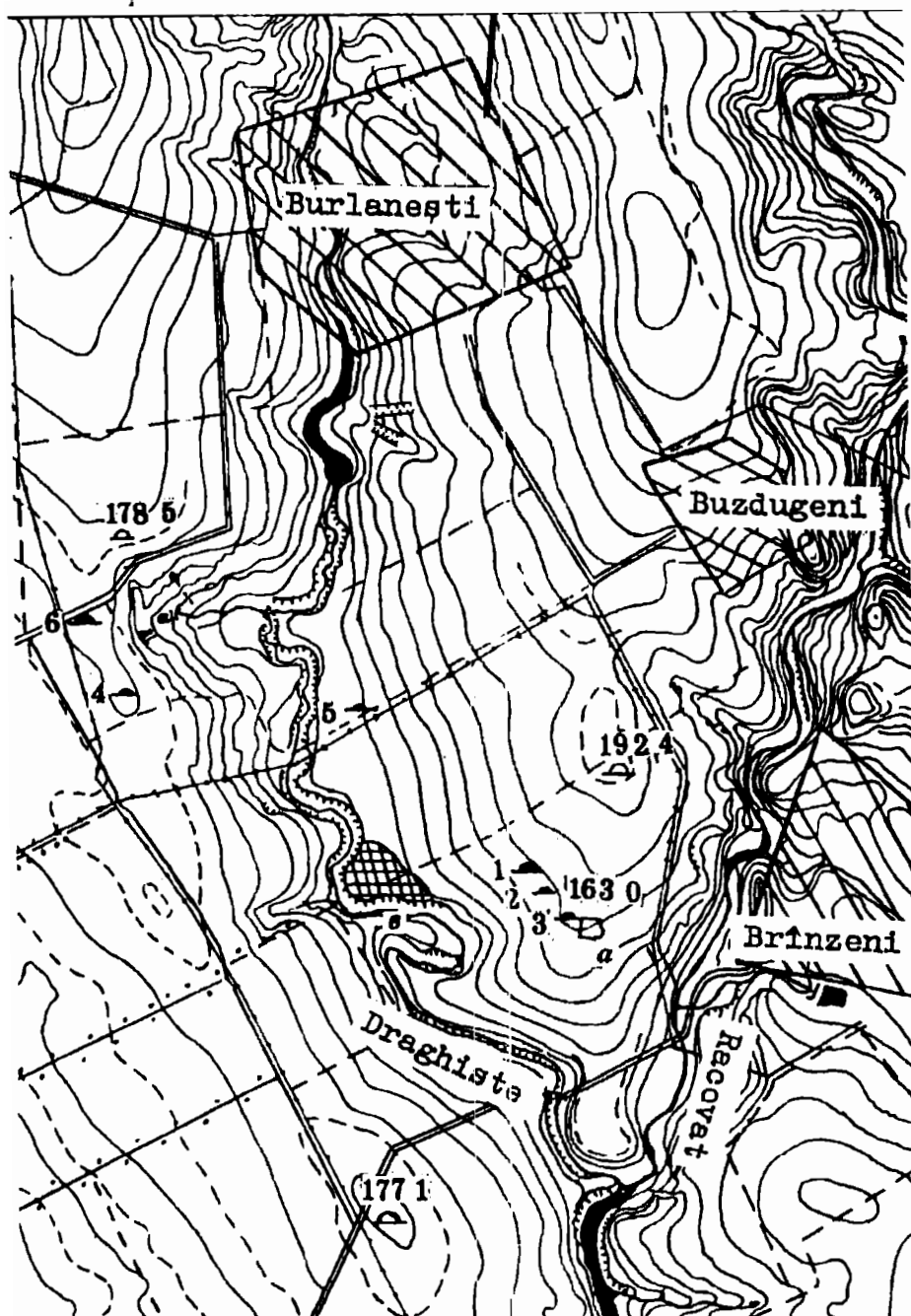

Fig. 1. Condițiile topografice ale grupului tumular de la Burlănești. 1-6 tumulii investigați, a - necropola culturii Noua, b - așezarea Noua de tip cenușar. Scara 1:50000.

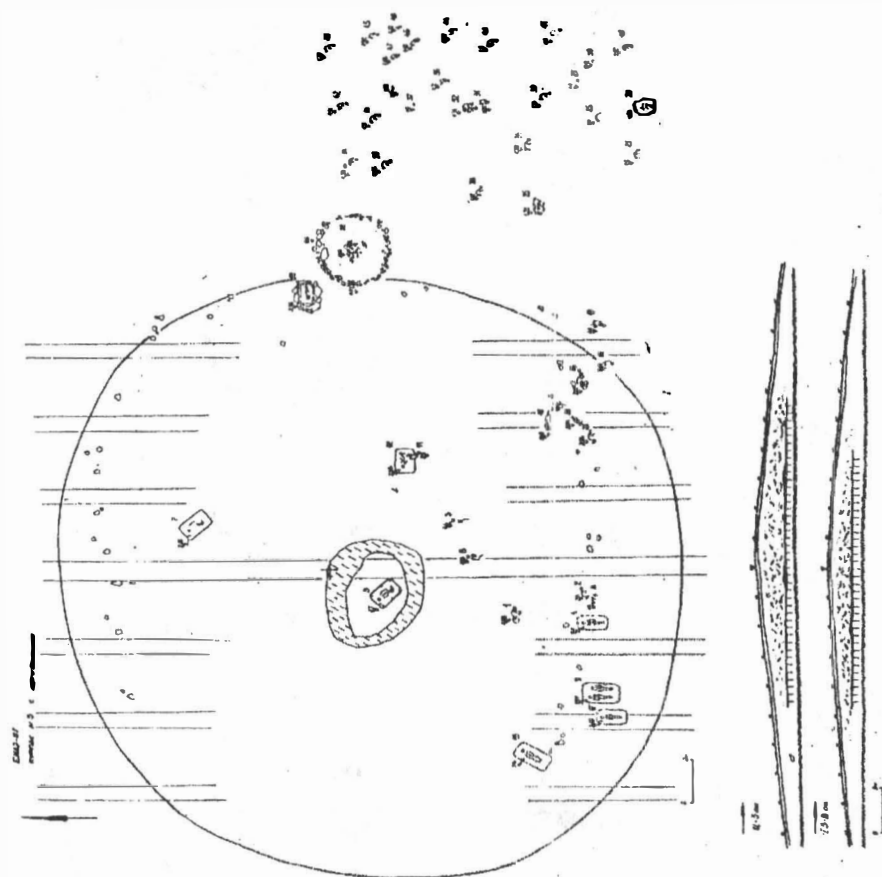

Fig. 2. Burlănești. Planul general și profilul Tumulului 3 și a necropolei tumulare - plane.
Scara 1: 100.

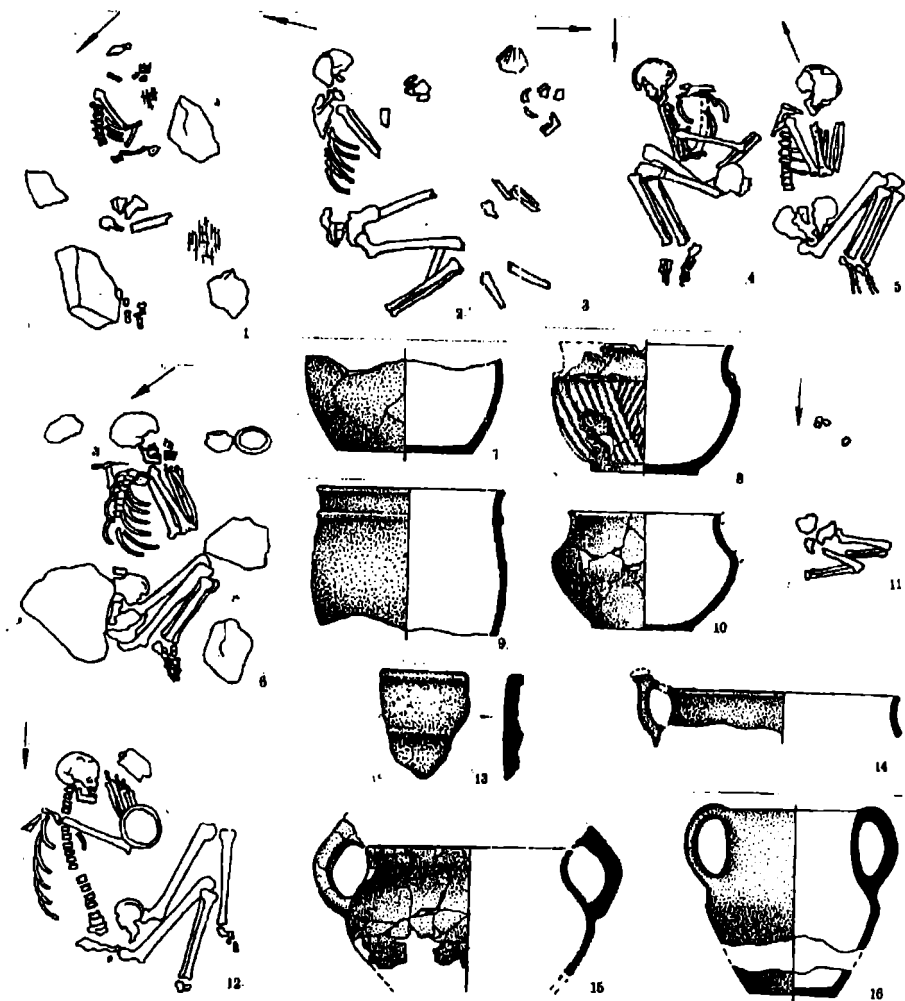

Fig. 3. Burlănești. 1 - M.1; 2, 7 - M.2; 3, 8 - M.8; 4 - M.11; 5 - M.14; 6, 9, 10 - M.15; 11 - M.16; 12, 13, 15 - M.15; 14 - M.20; 16 - vas de tip Edineț depistat în sectorul de SE al tumulului. Scara mormintelor - 1:20, al vaselor - 1:3..

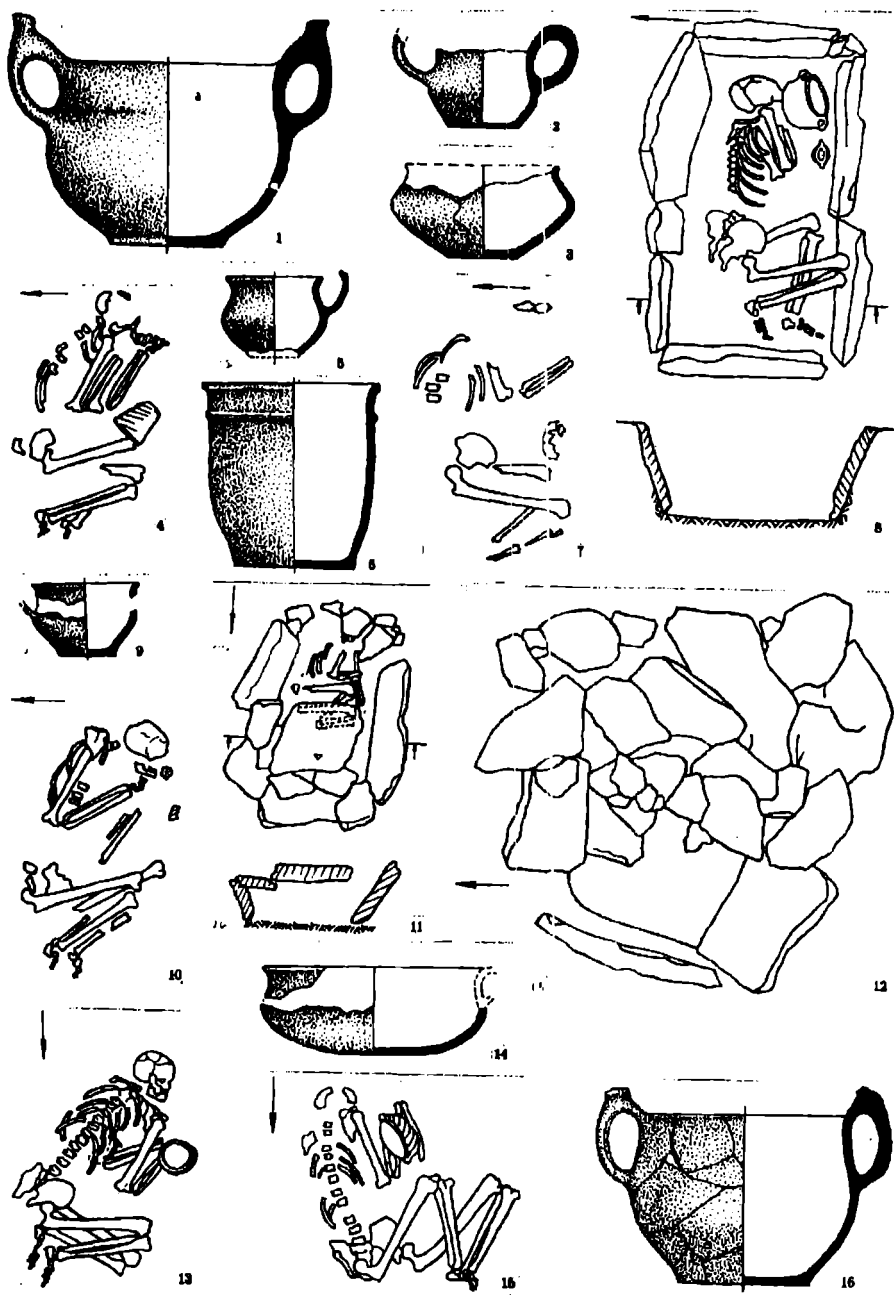

Fig. 4. Burlănești. 1, 2, 8, 12 - M.19; 3, 7 - M.21; 4, 5, 6 - M.23; 9 - M.25; 10 - M.24; 11 - M. 26; 13, 14 - M.28; 15, 16 - M.30; Scara mormintelor - 1:20, a vaselor - 1:3.

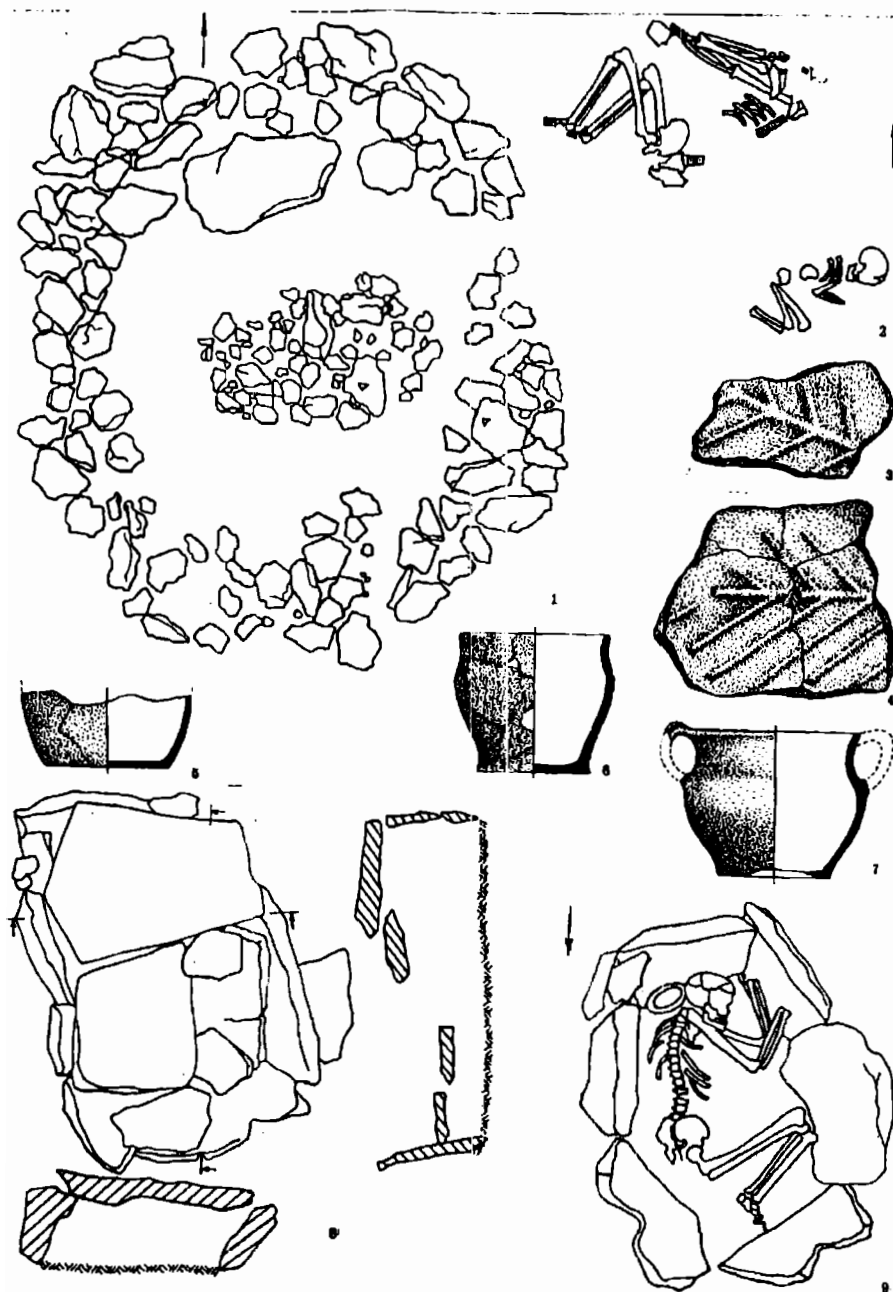

Fig. 5. Burlănești. 1, 2, 3, 4, 6 - M.22; 5 - M.27; 7, 8, 9 - M.29; Scara mormintelor - 1:20, a vaselor - 1:3.

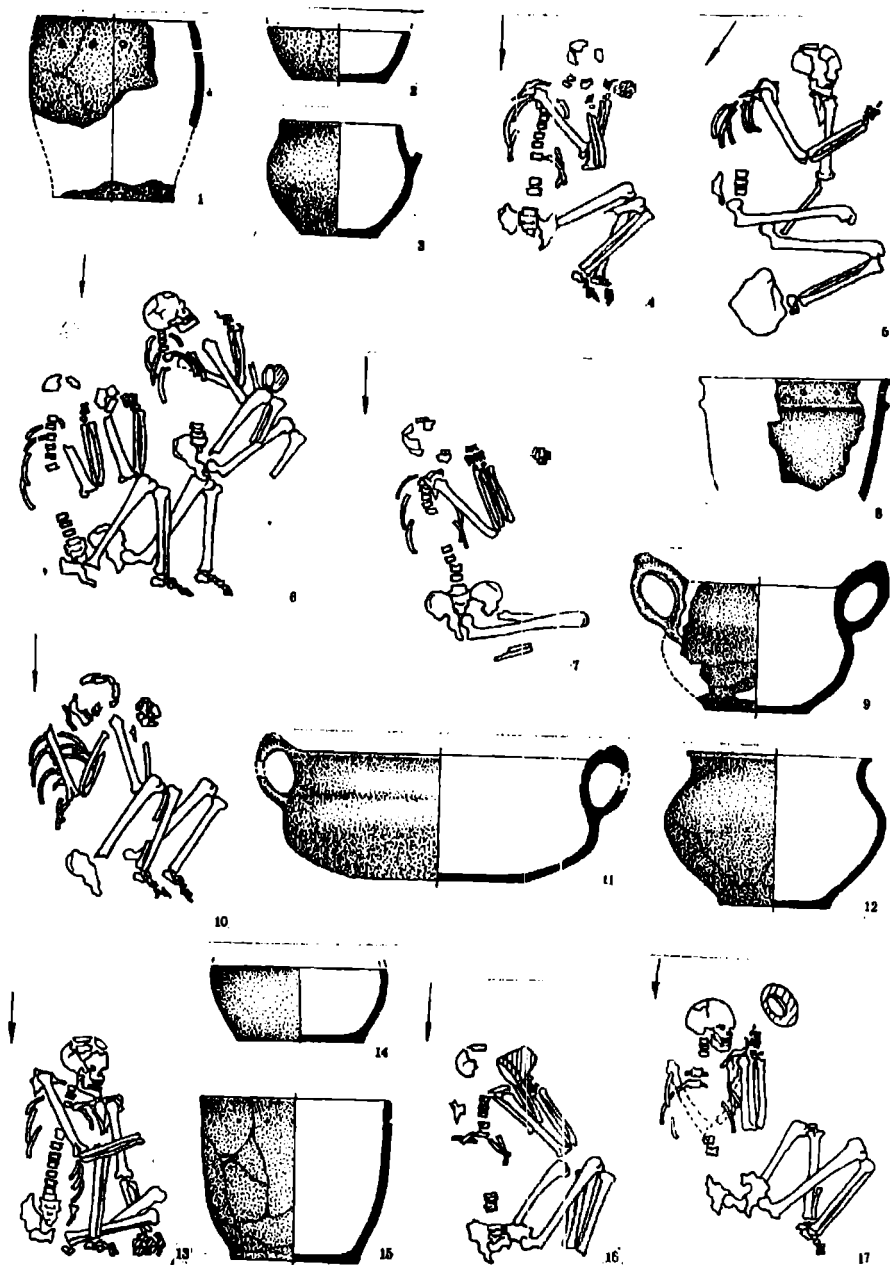

Fig. 6. Burlănești. 1 - M.31; 2, 3, 6 - M.32; 4 - M.33; 5 - M.34; 7 - M.35; 8 - M.37; 9 - M.39; 10, 11 - M.36; 12, 17 - M.42; 13, 14 - M.40; 15, 16 - M.41; Scara mormintelor - 1:20, a vaselor - 1:3.

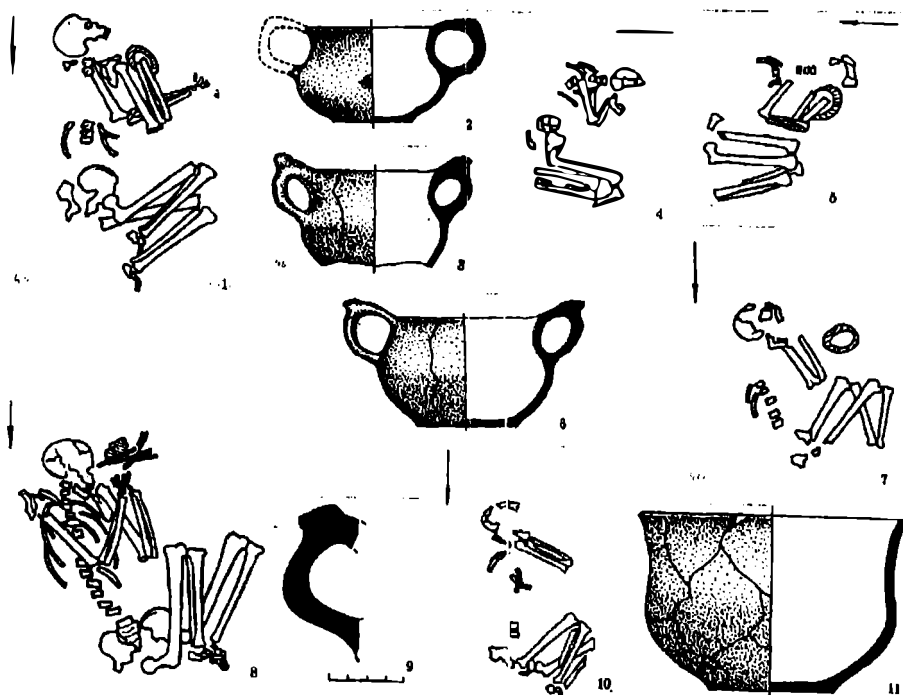

Fig. 7. Burlănești. 1 - M.43; 3, 4 - M.46; 5, 6 - M.47; 7, 11 - M.44; 8, 9 - M.49; 10 - M.45. Scara mormintelor - 1:20, a vaselor - 1:3.